

K A R D A S

Mēnesinis Mokslo ir Krišikos Žurnāls,

No. 9

RUGSĒJO-SEPT., 1919

No. 9

KARĒS NUOPELNAI.

Iki šiol, išēmus Treitschke, Bernhard ir jēms pānāšius ponus, nēkas rimtai nebandē darodyti karēs nuopelnū. Visi tie, kurie šiek-tiek moka orientuoties faktuose, pripazīta, kad karē yra bāisīausi žmonijōs nēlēmē. Bet tulas "filosofas" īš "lietuvos" stavis kitaip mēno. Jisatranda, kad šī karē atnešusi neāpsakomāi daug naudos žmonijai. Štai jō zodžiai:

"Tik dabar galūtīnai uzsībaigē didžioji karē, nōrs dar daugelyje vīetū tautos kariāuja, bet visas cīna ramyn. Čia ir reī lētū dirstelti ī tai, kā šī karē davē.

Žinoma, šī karē sunaikino daugybē turto, īsgriovē daugybēs dirvū, īsplāišino tīltus, īsnaikino dailēs ir mokslo /tvarīnius ir įrankius ir tam panāšiai. Ir dar svarbiau — šī karē īšzudē miljonus žmoniū. Vieni jū žuvo mušiū laukuosē, kiti nuo žaizdū ligonbučiūosē, kiti īš bado. Liko miljionai invalidū, liko pašliū ir našlaičių bē kasmio duonos. Ir kas gali īšķaitliuoti tuos visus vargus, āšaras, gyvasis? Nēra žmogaus pāsaulyje, kuris galētū tikrai pasakyti, kīek šī karē blogo atnešē.

Tai tik blogos pusēs. Bet karē atnešē ir daug gero. Ir jei sulyginti gerā su bīogu, tai ir didžiausiam materialistui butū sunkū pasakyti, ko daugiau gero ar blogo šī karē sūtīkē. Bet kur tas geras.

Pirmiausiai šioje karėje gimē kelios tautos. Kiekvieno gyvūno giminias atsiluva skaušmuose, tai kaipgi norēti, kad butū giminias keliū tautū bē skāusmo. Paskui cīdsenē pāsaulio žmoniū dalis pergyveno tokius jausmus, kokius ji nebutū pergyvenusi niekadōs. Po karēs atgimsta naujoje šviesoje dailē, menas. Atgimta ir patsai mokslas, kurio daug teorijō dingō kartū su šios karēs kanuoliū dūmais. Pagal tas gimsta naujos dīeities gadynės žmogus.

Kas gi iki karēs buvo? Visas pāsaulis būbo paskendęs materialīskume, rūpesčiaiis kasdieniniū darbū, intrigēlėmis, įsiuromis politikomis, gaudimū turto, jīškojimu užganēdinimō žemū kuniškū pāgėidimū.

Pasiklausykime kā kalba sugrižē karēiviai īš mušiū laukū ir dāsižinosime kō jīe pasimokino. Jīe ankiausiai papasakos apie bāisīausius mušius, apie didžiausius pavojus labai šaltai, tartum tas atsi-buvo kur ramiai, tartum nebuvo jokio

pavojaus. Pas luos kareivius pastebime visai kitą dvasią, kokį tai menką prisirišimą prie kasdieninių reikalų: šareivis buvęs didžiausiuose mušiuose jau visai kitokis inogus, jam brangios kitos augstesnės vertybės, kaip meilumas, sąjaušmas, socialis jausmas. Čemumas, prisirišimas prie menkniekių pas jį jau išnyko. Tai žmonės ingijo tą, ko neduoda jokia kad ir augščiausia mokykla.

Vėl pasimokiū tos augstesnės mokyklos ir žmonės nebūvę mušiuose, o tik gir dėje apie ją. Pasimokino bėbadaujami, beverkdami.

Vėl iki karės tautos klausimas, tautiškumas pās radikališkesnius drangijos elementus buvo patinkamas su šypsa lupose. Vienok dabar pasirodė kad tautybės (ne sovinizmo) idėja parbloškė internacionalizmo idėją. Dabar pasaulyje nieko niekas nedaro, kaip tik tai del tautos ir vardan tautos. Nėl bolševikai Rusijoje gana tūnkiai mini savo "rodiną" ir vardan jos ir del jos daug dirba, žinoma dirba taip, kaip sulyg savęs geriausiai suprantą. Tauta šiandien apima viską.

Religija irgi neatsilieka. Prieš karę žmonės apskritai imant buvo daugiau bedieviškesni, negu šiandien. Karė, vargai, šaros parbloškė materializmą, o jo vietą pradeda vis labiau užimti dvasinė puse.

Kas gi išskaitliuoti, kokį kripsnį ši karė padarys ant mokslo įvairių šakų, ant literatūros ir meno. O ir pats istorijos ratas pasuktas kiton pusėn. Dabar juk ši karė padarė tai, kad didžiūnai griuvo, maži kelias. Ir milijonai klausimų išdygo, kiti likosi užmirštais.

Reikia būti visiškam neišmanėliui, kad kalbėjus tokias nesąmones. Kur tasai naujas "menas", kur tie neapsakomi "mokslo" išradimai, apie kuriuos autorius kalba?

K A R D A S

(SWORD)

Published every month by
Lithuanian Freethinkers' Federation of America
at 1443 N. Paulina Street, Chicago, Ill.

SUBSCRIPTION PER YEAR

In the U. S. of N. A. \$1.00
In Canada and Europe \$1.25

Single copy 10c.

Mokslo, Literatūros ir Kritikos Žurnalas.

Leidžia

Lietuvių Laisvamanių Federacija Amerikoje.
1443 N. Paulina Street, Chicago, Illinois.

PRENUMERATA METAMS:

Amerikoje \$1.00
Kanadoje ir Europoje \$1.25

Pavienis numeris 10c.

Entered as second class matter Nov. 16, 1918, at
the Post Office at Chicago, Illinois, under the
Act of March 3, 1879.

Ir vėl kalbėti apie tai, — kad žmonės po karė nebėra materialistai, kaip pirma, — yra, geriausiame atvejūje, cinizmas.

Juk "gaudimo turto" manija niekuomet nebuvo pasiekusi tokio augšto laipsnio, kaip karės metu ir dabar.

Toliau, kur apsiroškia tasai dvasinis ir dorinis žmonių pakėlimas? Visi, jūk žino, kad pasidėkojant karė, dora labai žemai nu puolė. Apie tai rašo visi Europos korespondentai.

MIRE POPIEZIAUS GRAFIENE.

Šiomis dienomis Chicagoje pasimirė p. ni Cudahy.

Tai buvo vienintėlė moteris Amerikoje, kuri turėjo popiežiaus grafienės titulą. Tą titulą jai suteikė popiežius Benediktas XV, 1917 m.

Popiežius, suteikdamas titulą pasakė: "Iš Chicagos katalikių moterų jinai labiausia

atsižymėjo pildymu katalikų tikėjimo pareigų.

Suprantamas dailtas, kad Chicagoj. buvo ir est moterų, kurios yra daug labiau "prisirišusios" prie katalikų tikėjimo, o vienoje "lituly" neužsitarnauja.

Dalykas mat, tamė; p-ni Cudahy buvo milijonierė ir paaukavo visokioms katalikiškomis įstaigoms apie milijoną dolerių.

Na, o mūsų "asarų pakalnė" už lokią kruvą pinigų tikrai galima likti "šventuolju"...

KIAULĖS, ETIKA IR ESTETIKA.

Aną metą "Lietuvos" piliorius, p. Balutis, tarė:

Mes privalomė imti pavyzdį iš kiaulių...

O dabar "Lietuvoj" isigyveno nauji ponai ir įvedė naujus įstatymus.

Paskelbė kiaulėms karę...

P-nas Gincilis, visapusiai išgvildenęs klaušiną, pricina prie išvedimo:

Lietuvos likimas priklauso nuo to, kaip karė užsibaigs su kiaulėmis.

Kiaulės žimės — lietuviai žus; lietuviai laimės — kiaulės žus...

Štai ką jis sako apie kiaules — lenkus:

"Tai buvo dar labai seniai, kuomet tos nenaudingosios kiaulės pirmą kartą pasirodė viršminėtoje žemėje. Ivaiviausiais balsais žviegdami, kniukdami, stenėdami sulindo — sugarmėjo tie neslėpinti gyvulėliai į tų meilų ir derlingą krastį ir davai viską naikinti. Kiaulių gi apetitas visiemis gerai yra žinomas: jėk visomet yra alkanos, jos ėda kas tik yra ėdama. Taigi, ir mūsų kiaulės skutė, rovē, rausė, krimito kas tik pakliudavo, neatsižiurėdamos į nieką, nepaisydamos jokių nei etikos, nei estetikos, nei teisių reikalavimų. Nors dažnai ir seilių pritrūkdavo, nors kartais įevalus ant liejū bio velties pradėdavo, bet kiaulės į nie-

ka neatsižvelgdamos per ištisas dienas tik ėpsėjo, mikė net nuogos jų nugaros garavo".

Gogolis kur tai pasakė: "Nors Aleksandras Makedonietis buvo ir didelis žmogus, bet tai dar nereiškia, kad reikia laužyti stalus"...

Mums rodosi, kad kolyti lenkus "kiaulėmis", "chavronijėmis" ir kitokiais "epiteiais" ir gi nedera, nežiurint į tai, kad jie daug skriaudų padarė lietuviams.

Be to, reikia neužmiršti ir to fakto, kad tarpe lenkų yra nemaža ir lokių, kurie griežtai protestuoja prieš savo militarstų užsiėmimus. Pavyzdžiui, Varšavos "Robotnik" uoliausiai kovoja prieš savo valdžios pasikėsinimus ant Lietuvos laisvės.

Vadinti tokius žmones "kiaulėmis" yra suvis negražu.

Ir apskritai imant, vargiai koki-nors "etika" ir "estetika" paveltija vadinti kitus, kad ir aršiausius priešus, tokiais nedailiais žodžiais.

ISTLUMOČIJO.

Klerikalų lapelis štai kaip aiškina dievo "galybę":

"Klausimas. Pereitą nedėlią aš buvau West Sidėje ir mačiau dviejų bažnyčių perkuną suskaldytus bokštus. Kodel Dievas daužo savo namus?

Dievą mylintis parapijonas.

Atsakymas. Tamistai rodosi, kad Dievas ir perkunūs yra tas pat. Pirm penkių šimtų metų su viršum beveik visi lietuviai taip mintijo, nes buvo stahmeldžiai. Perkunui įtrenkus į ką nors jie sakydavo, kaip dabar tamista, je Dievas įtrenkė.

Kas yra krikščionis, tai žino, kad žaibas su grūausmu, arba perkunas, yra akli gamtos jėgų veiksmė, natūrinė proto ir delfto negalinti pažinti skirtunio tarp baž-

nyčios ir šiaip triobos. Visi lietuviai, priklausantieji prie katalikiškųjų parapijų, žino, kad Dievas yra amžinoji Išmintis, sutvėrusi gamtą su jos įiegomis. Nei vienas Dievą myliantis krikščionis neima Dievą per vieną iš jo sutvertomų gamtos įiegų ir nesistebi matydamas, kad neprolingas šuo bažnyčioje apseina taip pat kaip ir kitur.

Tamais matei West Sidėje laisvą bokštą prie vienos katalikiškos bažnyčios ir iš to išvedei, buk į ją perkunas įtrenkė. Tečiau bokštus atseina kartkartėmis laisviti, nors žaibas visai nėra jų palietęs.

Tamsta matei kitos bažnyčios apdaužytą bokštą. Tikrai žaibas įtrenkė į jį. Bet ta bažnyčia priklauso protestantams. Jie netiki į nuolatinį Jėzaus buvimą Šv. Sakramente. Todėl sušig jų pačių mokslo, jų bažnyčios negali vadintis Dievo namais.

Chicagoje yra krikštytų stambmeldžių, kartais net prisirašiusių prie parapijų. Jie mėgsta pasivadinti garbingu krikščionies arba kataliko vardu ypač tuomet, kada jie nekrikščioniškai kalba, rašo, arba apseina, pavyzdin, kuomet šmeižtą organizuoja, arba kreivą prisiega patvirtina.

Žodžiai, žodžiai ir žodžiai. Dievą mėliantis parapijionas, turbūt, tiek jau sužinojo iš to "paaiškinimo", kiek jis žinojo ir seniau.

Perkunas, kaip "akla gamtos įiegų veiksmė", daužo tai, kas jam pačinka, o tuo tarpu be Dievo valios ir plaukas nuo galvos nenukrinta.

Stebuklai ir tiek!...

IR JŲ PADĖJIMAS SUNKUS.

Vienas New Yorko "priešeris", kalbėdamas apie darbininkų nerimavimus, užreiskė, kad ir dvasiško padėjimas ne pyragai. Esą dabar užėjusi streikų gadynė. Streikuoja visi. Visi reikalauja gyvenimo sąlygų pagerinimo. Iki šiol dar tik dvasiškija nereikalavo jokių pagerinimų. Bet esą ir jie gali pradėti organizuoties. Vieną gražią dieną jie sutvers uniją ir pareikalaus 8 val. darbo dienos ir pakėlimo algos 50 nuosimėčių. Jei parapijionis neišpildys to reikalavimo, jie paskelbs streiką ir pasiųs savo ayeles į "peklą".

Well, o ką dvasiški tėveliai pasakys, jei parapijionis užsimanys paskelbti savo "pie-mėnimis" streiką ir pasiųs juos į "peklą"? Tatai juk gali ir-gi atsitikti. Skirtumas būtų tik tas, kad kunigėliai pasiųstų parapijonus į neasamą peklą, o parapijionis kunigėlius - į realę peklą, kuri egzistuoja šiame sviete...

I KORESPONDENTUS.

"Karde" bus įvesta korespondencijų skyrius, kur tilps žinios iš laisvamanių judėjimo. Todėl, prašome mūsų korespondentų rašyti tik tokias žinias, kurios paliečia laisvamanių judėjimą.

"KARDO" REDAKCIJA.

Nuo sekamo numerio "Kardą" redaguos K. Augustinavičius, K. Baronas ir St. Strazdas.

Ernest Heinrich Haeckelis

Kungsējo mēnesij, 1904 m., Ryme įvyko internacionālis laisvamanių kongresas. Popiežius išsleidę delei to. Jis pasiuntė savo protėstą valdžiai. Kunigai dėjo visas pastangas, kad sukursčius žmonės prieš kongresą. Buvę momentų, kada maištas rōdēsį neišvengiamas. Tečiau teisybės spinduliai išbriovę į tą miestą, kur bėgyj daugelio šimtinečių viešpatavę prietarai burtai. Senovėj popiežius būtų įkalinęs arba sudeginęs ant laužo burchi tiesos jieškotojų. Bet jo gālia žuvo ant visados. Pamažėl teisybė pradėjo skverbti į tanšiausius kampus. Kongreso posėdžiai ējo ramiai, nežiurint į visas opozicijas. Susirinko apie tris tukstančiai delegatų. Liko išrinkta komisija papuošimui Giordano Bruno's stovylos. Ernst Haeckelis toj iškilnėj buvo vyriausias kalbėtojas. Augstas ir tiesus, nors jam jau buvo septyniosdešimtis metų su viršum, jis entuziastiškai kalbėjo apie naują žmonijos religiją, monizmą. Tarp kita kō, jis pasakē:

"Šis kongresas yra istoriškas. Tai yra prajovas žmonijos žengimo pasilnuosavimolink. Mes susirinkome Ryme ne priepuolamai, bet tiksliai. Mes susirinkome čia, kad parodytų pasauliui, jogei laikai jau persimainē, jogei žemē sukasi, ir kad galutinai įtikinus save, jogei prietarų gālia liko parblokšta ir kad mokslo atradimų nebe galima užstelti".

Bėgių daugelio šimtinečių mokslavyriai, žmonijos labdariai, buvo persekiojami. Buvę daroma visokių pastangų užsteltimui jų mokslo. Mokslininkams prisiėjo vesti ne paliaujamą kovą su famsybės apasniais. Ir vargiai kas būvę gerenis kūvofojas už Haeckelį. Jis daug prisidėjo prie laisvamanybės praplatinimo ir, pasak Herlingo, "užrašē savo vardą mokslo istorijai sviesos rai demis".

Ernst Heinrich Haeckelis gimē Potsdamė, Vokietijoje, vasario 16 d., 1834 m. Tais pačiais metais jo tėvas, advokatas, persikēlė į Merseburgą, kur Ernst ir praleido savo jaunystės dienas. Nuo pat mažens jis prisirišo prie gamtos. Turėdamas keturis metus jis jau pradėjo interesuotis augmenimis. Kada jis paaugėjo, tėvai jį pasiuntė mokyklon, kur reikėjo kulti "viduramžių žinojimā". Botanikā jį ypač traukē, ir liuosas valandas jis praleisdavo laukuose, linkdama įvairius augmenis. Tokis didelis buvo traukimas link augmenų, kad jis net manē pašvesti visą savo gyvenimą augmenų studijavimui. Vienok tėvas pasipriešino tam. Jis nenorėjo, kad suņus pašvestų savo gyvenimą tyrinėjimui kokių tai augmenų. Esą medicīna kur kas geriau tinka. Ir pildydamas tėvo norą, Ernst nuvyko į Wuertzburgą studijuoti medicinos. Tai buvo 1852 m.

Tečiau nebuvo lemta dalykams susidėti taip, kaip kad tėvas to norėjo. Vieną gražią dieną Ernstas sutiko Karl Gegenbaurą, medicinos studentą, kuris drauge su Koellikeriu studijavo vandens gyvūnus Messingio. Haeckelis sulaukydamas kvapą, klausėsi Gegenbaur'o pasakojimų. Ir čia jau pas jį gimē pasiryžimas užsiimti zoologijos mokslu. 1854 m. Haeckelis persikēlė į Berliną, kur patēko po Johannes Muellerio, fiziologo, itekme. Mueller buvo vienas žymiausių mokslininkų. Po jo vadovyse Haeckel mokinosi sulyginamosios anatomijos. Jauno studento darbštumas ir gabumas, atkreipē Muellerio domą. Jis pasiulė Haeckeliui praleisti vakacijas drauge su juo pajurėj. Ten jiedu studijavo jūrės gyvūnus. Haeckelis gerai ir greitai galėdavo nupiešti gyvūnus. Be to, jis parodē neapšakomą gabumą tyrinėjimuose. Ir kartą Mueller tarē jam: "Jūs daug atsieksite

Kunigas čaro kolekta.

moksle. Ir kada jūs tikrai užsiintresuosite
jurės gyvunais, jūs ~~visas~~ visados prisiršite
prie jų.

Sugrįžęs Berlinan Haeckelis vis labiau ir
labiau pradėjo interesuotis zoologijos mok-
slu. Vienok jam reikėjo vėl grįžti į Wuertz-
burgą, kad užbaigtus mediciną.

Paskui jis išvažiavo į Vienną, kur pralei-
do metus ligoninėj. Gi 1858 m. jis sugri-
žo į Berliną ir pradėjo praktikuoti. Bet dak-
turusis jo netraukė, ir jis išprašė tėvo, kad

pavelytų jam dar metus mokytis. Tėvas su-
tiko, kad Ernstas praleistų metus Italijoje.
Čia Haeckelis užsiėmė studijavimu mažų
gyvūnėlių (radiolaria). 1862 m. jis išleido
knygą, kur buvo aprašyti tie gyvūnėliai.
Tais pačiais metais jis liko paskirtas zoolo-
gijos profesorium Yenos universitete, o rug-
piučio mėnesį apsivedė su Anna Sethe.
Dabar Haeckelis buvo laimingas. Šeimyniš-
kame gyvenime viešpatavo meilė ir santar-
mė, o jo moksliska karjera buvo atsiekta.

Tuo laiku, kada Haeckelis gyveno Itali-
joj, Charles Darvinas išleido savo knygą,
"The Origin of Species". Tai buvo Darwi-
no trijų dešimčių metų studijavimo vaisius.

Sugrįžęs Berlinan, Haeckelis perskaitė
Darvino veikalą. Ką Haeckelis miglotai
permatė, Darvinas išreiškė aiškiai. Tai bu-
vo taip nepaprasta ir nelaukta, kad Haecke-
lis kartą pasakė: "Kai-kurias tos knygos da-
dalės aš bučiau galėjęs parašyti pats".

Haeckelis buvo daug radikališkesnis už
Darviną. Jis visai išsižadėjo religijos.
Netikėjo taipgi į pasakišką dievą.

Tuolaikiniai mokslininkai tvirtino, kad
gyvieji daiktai turi tam tikrą spėką — gy-
vybės spėką. Girdi ta gyvybės spėka ir ski-
ria gyvūnus nuo negyvosios medžiagos. Te-
čiau Haeckelis darodinėjo, kad nėra tokio
dalyko, kaip negyva medžiaga. Esą me-
džiagos gyvybė skiriasi tik laipsnyj, o ne
rušy.

"The Origin of Species" sukėlė didžiausį
triukšmą Vokietijoje. Universitetų profeso-
rai bandė diskredituoti Darvino mokslą.
Girdi, tai nesubrendęs mokslas. Bet Hae-
ckelis pasiryžo priešai apginti jį.

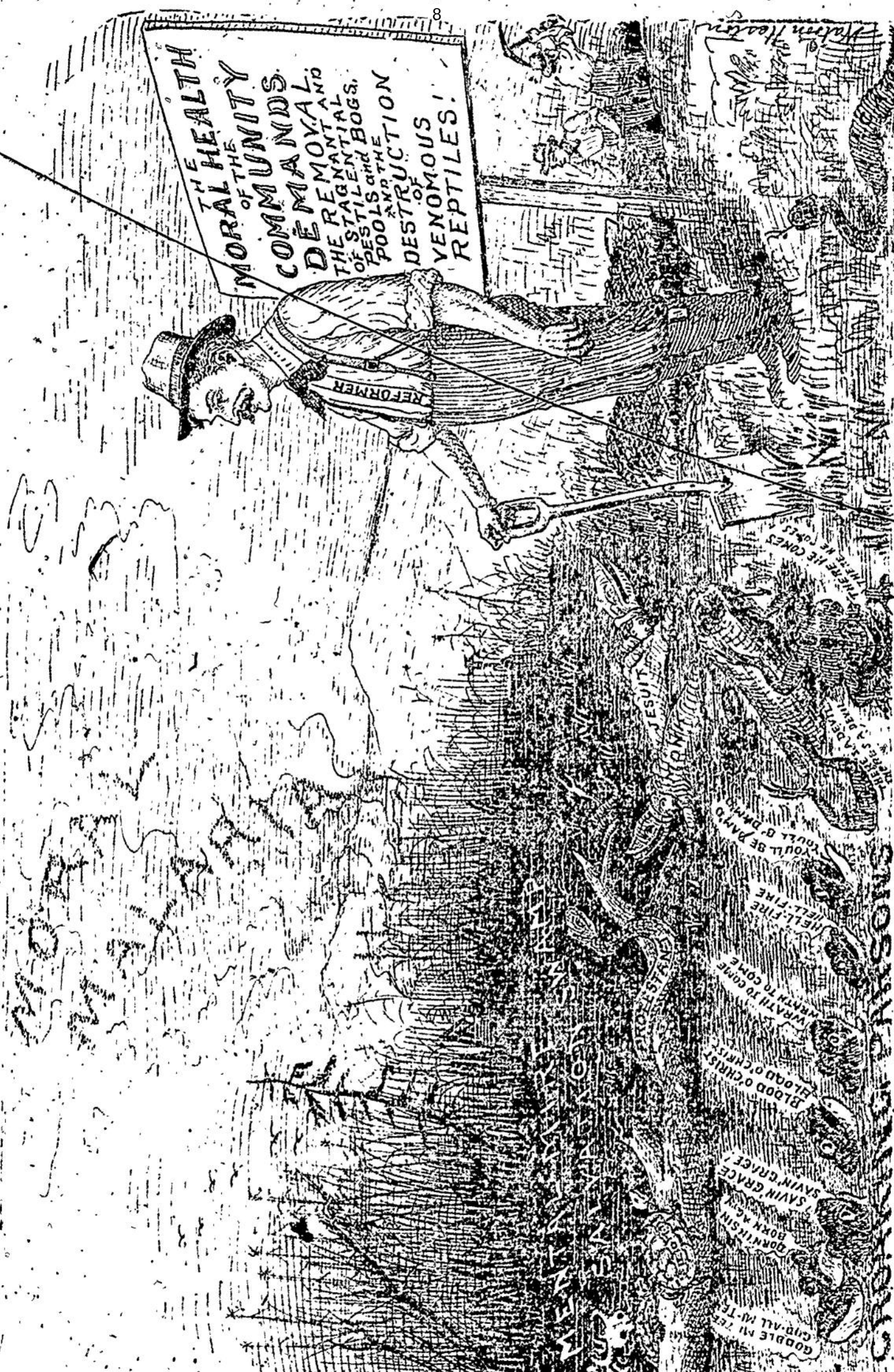
Tatai "mokslininkų" akyse buvo herezi-
ja. Ir jie pradėjo užpuldinėti Haeckelį. Rug-
sėjo 19 d., 1863 m., Stettine įvyko mokslin-
inkų suvažiavimas. Haeckelis buvo pir-
mas kalbėtojas. Jaunas, tiesus, augštas, jis
savo kalboje gynė Darvino idėjas. Jis sa-
kė, kad evoliucijos įstatymas reiškia naują
filosofiją. Linneus'o tikėjimas į nesąkieti-
mą veislių, Cuvier'o katastrofų teorija —
tai grynai, teologiškas aiškinimas.

Haeckelio kalba buvo toji bomba, kuri
sujudino mokslininkus. Progresyviškes-
nieji prisidėjo prie Haeckelio, o reakcionie-
riai, Rudolf Virchow vadovaujami, amė
užpuldinėti Darviną, o podraug ir Haeckelį.

Bet štai Haeckelį ištinka didelė nelaimė.
Vasario 16 d., 1864 m., nuo kraujo užsinuo-
dijimo mirė jo žmona. Tai labai atsiliepė
į Haeckelį. Kad nusiramintus jis pradėjo
važinėti po Europą. Ir tuo pačiu laiku dir-
bo daugiau negu kada nors. Jis išleido vie-
ną knygą po kitai. Ir kiekviena nauja kny-
ga buvo naujas smugis dogmatiškai reigi-
jai. Ant galo, prieš Haeckelį buvo padaryta
kampanija: jo priešai, dvasiškai didžia-
moj, pareikalavo, kad jis būtų prašalintas
iš universiteto. Esą jis ten skelbiąs herezi-
jas. Bet visos tos pastangos nuėjo niekais.
Jau nebūavo galima užčiaupti burnos tie-
sos skelbėjams. Dvasiškių laimingosios die-
nos praėjo. Jų galia žuvo ant visados.

Haeckelis parašė daug įvairių veikalų.
Populiariškiausi tarp jų yra "Žmogaus Evo-
liucija", "Gyvenimo Stebuklai", "Pasaulio
Mįslis", etc. Ir pirmą bažnyčios atstovai
visokiais būdais konevėikė Haeckelį, bet pa-
tirodžius knygai "Pasaulio Mįslis" šmeiži-
mas pasiekė augščiausio laipsnio. Teologai
daėjo net iki tokio begėdiškumo, kad pra-
dėjo itarti Haeckelį gyvenimo palaidumu.
Bet, pasak Lincolno, tulus žmones galima
mulkinti visą laiką, kai-kuriuos tula laiką,
bet negalima kvailinti visus žmones ir visą
laiką. Ir nežiurint į teologų šmeižtus, Hae-
ckelio veikalai platinosi su neapsakomu
greitumu. Ir ne tik Vokietijoje, bet ir visa-
me pasulyj. Apie tą prasiplatinimą galima
jau spręsti ir iš to, kad kai-kurios jo kny-
gos liko išverstos į keturiolika svetimų kal-
bų.

Tuo budu ir Haeckelio intaika mokslo
srityj taipgi didėjo. Ir dabar, jam mirus,
pasaulis neteko vieno didžiausių mokslin-
kų kokis kada nors gyvenimo.

Draugija privalo prašalinti prietarų ir burtų bala.

Maksim Gorki.

PROPAGANDISTAS

Pavasaris. Skaisčiai šviečia saulė, todėl visi žmonės linksmi ir net senų namų langai šypsosi.

Mažo miestuko gatvėmis plaukia marga minia — čia visas miestas, darbininkai, kareiviai, buržujai, kunigai, administratoriai, žvejai, — visų upas pakilęs. — kalba garsiai, daug juokiasi ir visi jaučia gyvenimo linksmybę.

Įvairūs lietsargiai, moterų skrybėlės, raudonos ir mėlynos puslės vaikų rankose, lyg keisti žiedai, mirguliuoja ore.

Išblęskusiai žali lapai godžiai gauda saulės spindulius. Kur tai girdisi muzika ir traukia savęs.

Ispadis tokis, lyg žmonės ką tik pergyveno savo nelaimės, lyg vakarykščia diena buvo paskutinį sunkenybių, nepasisekimų ir vargų dieną. Šiandien gi visi atsibudo linksmi, kai vaikai, su pasitikėjimu į save, su pasiryžimu, prieš kurį viskas turi nusilenkti. Ir dabar jie sutartinai eina pirmyn — šviesesnės ateities link.

Ir buvo keista — skaudu ir nesmagu — pastebėti toje minioje nuliūdusi veidą; po ranka su jauna moterim, praėjo, augštas, tvirtas žmogus, turbūt nesenesnis trijų dešimčių metų, bet — pražilęs. Jis laikė rankoj skrybėlę, jo plaukai buvo balti, veidas liebus, bet sveikas ir ramus, rodantis anžišną nuliudimą. Didelės, tamsios akis žiūrėjo taip, kaip žiuri tik akis žmogaus, kuris negali užmiršti — niekuomet neužmirš — kādaisė pergyvento skausmo.

— Atkreipk domos į tą porą, — patarė man draugas, — ypatingai į jį: jis pergyveno vieną tų dramų, kurios labai tankiai pasitaiko šiaurinės Italijos darbininkų tarpe.

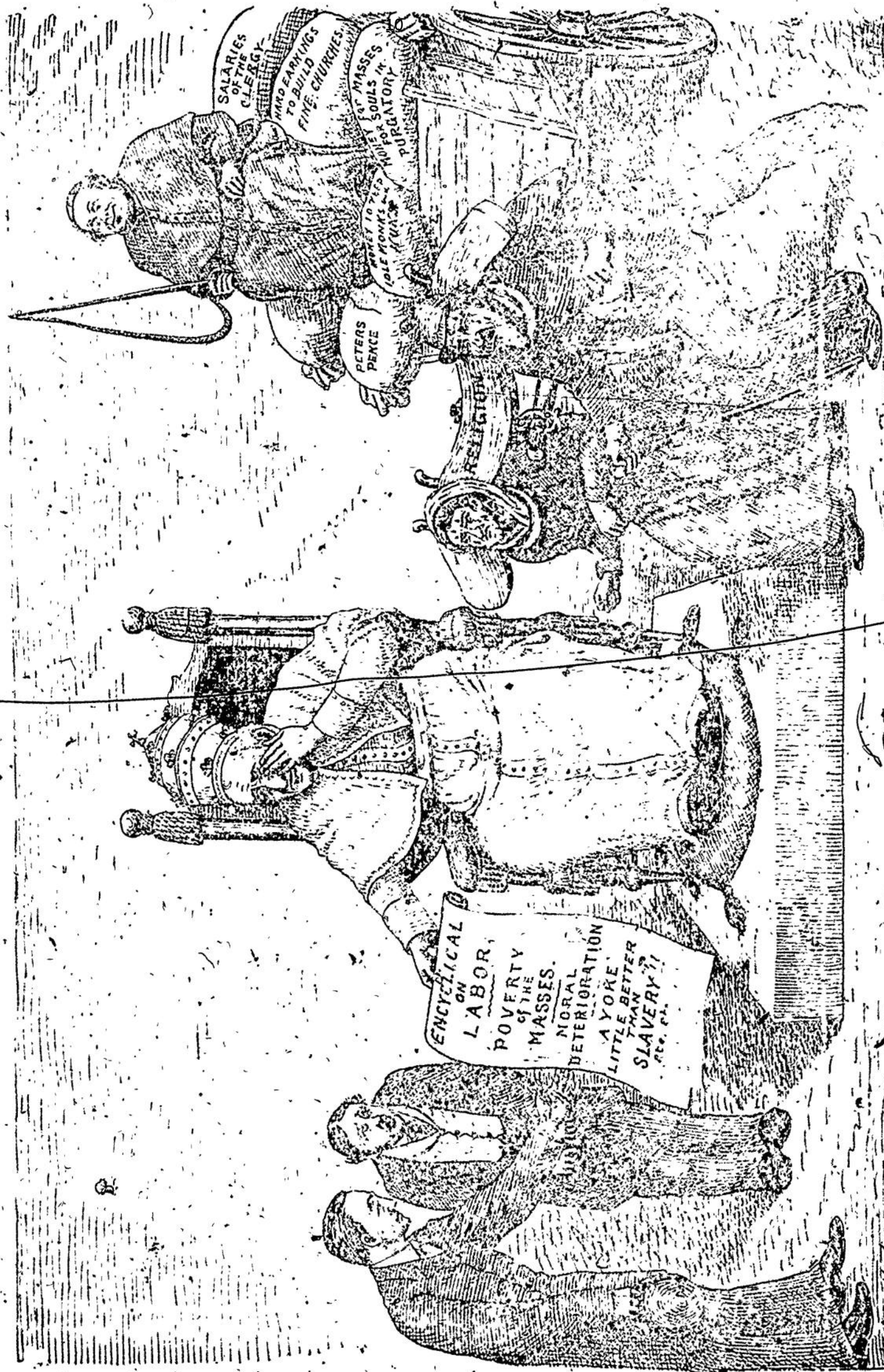
Ir draugas papasakojo man: — Tas žmogus — socialistas, vietinio darbininkų lai-

kraščio redaktorius, jis pats — darbininkas, teptorius. Vienas tų žmonių, pas kuriuos žinojimas virsta tikėjimu, o tikėjimas dar labiau akstina mokytis. Karštas ir protingas antiklerikulas — žiurėk, kokiomis baisiomis akimis lydi jį juodieji kunigai.

Apie penketą metų atgal, budamas dar propagandistas, jis viename savo ratelių suliko merginą, kuri susyk užinteresavo jį. Čia moters per daug išmoko tikėti akiai, kunigai per šimtmečius vystė jose tą ypatybę ir atsiekė, ko norėjo — kas tai teisingai pasitėję, kad katalikų bažnyčia yra pabudavota ant moters kručių. Madonos kultas ne tik stebėdėkai gražus, bet pirm. visko protingas kultas; Madonna paprastesnė už Kristų, ji artimesnė širdžiai, joje nėra priešgynybių, jina negrėsia pragaru — ji tik myli, gailėsi, atleidžia — jai lengva paimti moters širdį nelaisvėn ant viso gyvenimo.

Bet štai jis mato merginą, kuri gali kalbėti, gali klausyti ir visuomet jos klausimuose jiai jaučia šale stebėjimos iš jo idejų, neslepiana nepasitikėjimą juom, o dažniau — baimę ir net antipatiją. Italų propagandistui prisieina daug kalbėti apie tikėjimą, šurkščiai kritikuoti popiežių ir kunigus, — kiekvieną kartą, kada jis kalbėdavo apie tai, merginos akyse jis pastebėdavo neapykantą link savęs, ir jėgu jina klausdavo apie ką nors — jos žodžiai, skambėjo nedraugiškai ir jos malonus balsas darėdavos šurkščių. Buvo galima matyti, kad jina yra gerai apsipažinusi su katalikų literatūra, atkreipta į socialistus, ir kad tame ratelyj jos žolžių taip jau domingai kluasėsi, kaip ir jo.

Čia j moteris atsineša daug paprasčiau ir šurkščiau, negūt kur kitur, ir iki paskutinių laikų italės pačios suteikdavo tam pro-

gos; niekas jų neinteresuavo, aparti bažnyčios, ir joms — geriuosiam atvejui — kultūrinis vyrų darbas buvo svetimas ir nesu-
prantamas.

Jo saumylbė buvo užgauta, jis piko, kamavosi, kelis sykius pajukė ją. Bet ji jam atsimokėdavo tuo pačiu. Ir tie susirėmimai skatindavo jį daugiau prisiruošti prieš savo prakalbą.

Bet drauge su tuo jis pastebėdavo, kad kiekvieną kartą, kuomet jį prisieidavo kalbėti apie dabartinį surėdymą, apie tai, kaip tas surėdymas pavergia žmogų, sudarko jo kūną ir sielą — ir kada jis piešdavo paveikslą to gyvenimo, kuris anksti ar vėlai turės įvykti — jis matydavo joje permainingą; jinau klausydavo jo kalbą su rustumu tvirtos ir protinės moters, kuri gerai pažįsta gyvenimą.

Ir ta permaininga suteikdavo jai vilties, kad anksti ar vėlai jo priešas bus pergaltas. Daugiau to, jis tikėjosi padaryti iš jos kovotoją už laisvę.

Beveik ištikus metus tęsėsi ta kova. Per tą laiką jie nebandė susiartinti, kad pasikalbėtų vienas ant vieno. Galop, jis pirmas priėjo prie jos.

— Senjorė mano nuolatinis oponentas — tarė jis, — ar jūs nerandate, kad dalyko intereseuose mudviem būtų geriau susitikti ir artimesnį pažinti.

Ji noriai sutiko ir beveik nuo pirmų žodžių pradėjo ginčytis: mergaitė karštai gynė bažnyčią, kaip vienintelę vietą, kur nukamuotas žmogus gali nusiraminti, kur prieš Madoną — visi lygūs; jis tvirtino, kad be materialės lygybės negali būti laisvės tarp žmonių, ir kad slėpties už Madonos nugaros, kuomet žmonės tūna tamsybėje, yra negeras daiktas.

Nuo tos dienos tarp jų prasidėjo begaliniai ginčai. Jie aiškiai pamatė, kad savo įsitikinimuose jie griežtai skiriasi.

Jo gyvenimo tikslas — kova už paskleidimą žinojimo, kova už tūkamą sunaudo-

jimą žmogaus energijos, — visi žmonės privalo stengties pasiliusinti nuo tų pančių, kurie varžo protą ir kūną. Tuo tarpu, jos supratimu, žmogus turėjo kentėti ir aukauti save kokiai tai spėkai, kurią žino tik kunigas.

Nuostebintai jis klausė:

Bet kodėl jūs ateinate mano lekcijų pasiklausyti, ko jūs laukiate nuo socializmo?

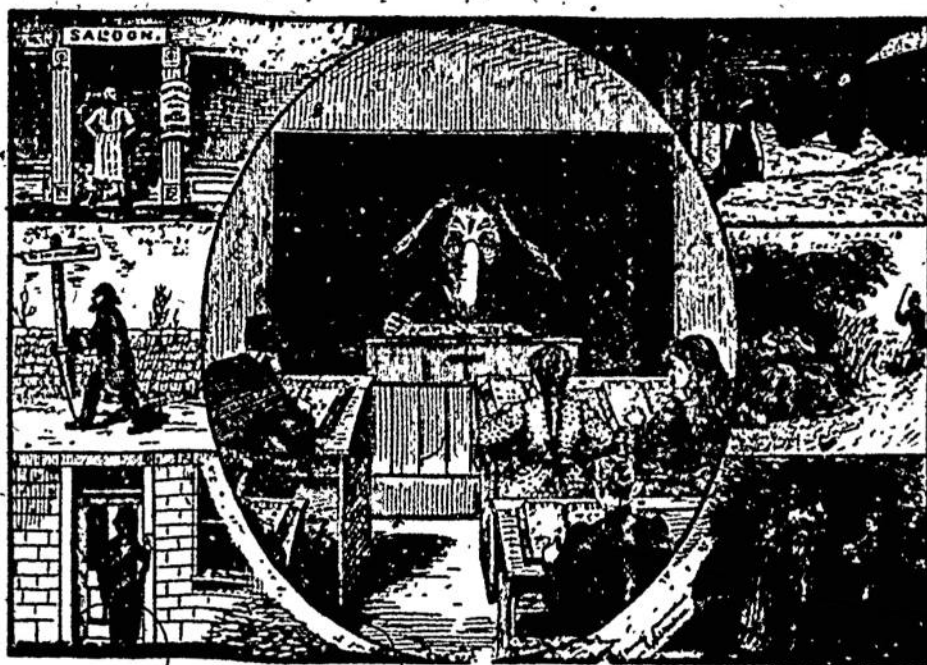
— Taip, aš žinau, kad griešiu ir prieštarauju sau! — liudnai prisipažindavo ji. — Bet man smagu girdėti jus kalbant ir sva-joti apie tą laiką, kuomet žmonės nebe-skriaus vieni kitų.

Jinai nebuvo per daug graži — labutė, su protingu veidu, atidėmiais akimis, kurių žvilgsnis galėjo būti rustus ir malonus, patraukiantis ir atstumiantis; jinai dirbo šilko fabrike, gyveno su senute motina, pa-liegėliu tėvu ir jaunesne seserimi, kuri mokinosi amatų mokykloje. Kartais jinai būdavo linksma, patraukiančiai linksma; mėgo lankyti muzėjus ir senas bažnyčias, gerėjosi paveikslais, gražiomis stovytomis ir sakydavo:

— Kaip keista manyti, kad kadaise tie dalykai priklausė pavieniems žmonėms. Mėno tvarinius privalo matyti visi, tik tuosyk jie gyvena.

Dažnai jos kalba skanėdavo keistai, taip ir rodėsi, kad jos siela yra pažeista. Jis jautė, kad mergina myli pasaulį ir žmones tikra, kristoline meile; jis nekantriai laukė, kad jinai permainingai savo įsitikinimus. Ir jam rodėsi, kad ji vis domingiau ir domingiau klausosi jo žodžių, ir kad sieloje ji jau sutinka su juo. Jis karštai kalbėdavo apie tai, kad reikia vesti aktyvę kovą už panaikinimą prietarų ir burtų, kurie varžo žmonių mintis, neduoda jiems laisvai gyventi.

Kartą, lydėdamas ją namo, jis tarė, kad mylis ją ir noris ją vesti. Tie žodžiai padarė į ją didžiausią įspūdį — ji atsilošė į sie-

Parapijinē mokykla.

na, uždengē rankomis veidā ir baimīgai pasakē:

— Aš spēju, kad tai taip, aš jaučiau tai, delto kad pati nuo senai myliu jus, bet Dieye mano, — kas bus dabar?

— Prasidēs laimės dienos — tavą ir mano, dienos mudviejų bendro darbo, — susuko jis.

— Ne, — atsakē mergina, nuleidusi galvą, — Ne! Mudviem nereikėjo kalbėti apie meilę.

— Kodėl?

— Ar tu imsi šliubą bažnyčioj? — tyliai paklausē jina.

— Ne!

— Tuosyk — sudie!

Ir ji greit pradėjo eiti namų link.

Jis pavijo ją, ėmē kalbinti. Ji tylėjo, bet paskui atsakē:

— Aš, mano motina ir tėvas — visi tikintys ir taip numiršime. Civilis šliubas — man ne šliubas: jeigu užgims vaikai — aš žinau — jie bus neaimingi. Tik bažnytinis šliubas teikia palaimą.

Jam pasidarē aišku, kad jina negreit nusileis, jis gi, žinoma, negalėjo nusileisti. Jiedu persiskyrē. Skirianties mergina pasakē:

— Nekankinkiva vienas kito, geriau mudu nebesusieikiva... Ak, jeigu tu kur nors išvažiuotum! Aš negaliu, aš taip bjodina...

— Aš negaliu duoti jokių prisizadėjimų, atsakē jis.

Ir prasidėjo kova dviejų stiprių žmonių: jiedu suėdavo, žinoma, dar tankiau, suėdavo todėl, kad norėjo suėsti, kad mylėjo vienas kitą. Kap vienas, taip ir kitas, tikėjosi, kad nebegalēs ilgiau pakęsti meilės nuožmumo ir turēs nusileisti. Jų susitikimai buvo pilni kančių. Jis visuomet jausdavo baisiausį nuovargį ir įpuldavo į desperaciją, o jina eidavo išpažinties. Ir jis jautē, kad juodsutoniai stato tarp judviejų augstą sieną, kuri perskirs juodu ant visados.

Kartą jis išėjo su ja pasivaikščioti už miesto. Ir, tarytum, pats į save tarē:

— Žinai, yra momentų, kuomet man rodosi, kad aš galėčiau tave užmušti...

Jinai tylėjo.

— Ar tu girdėjai, ką aš pasakiau?

— Ji maloniai pažvelgė jam į akis ir atsakė:

— Taip.

Ir jis suprato, kad ji greičiau numirs, bet nusesileis.

Iki tam "taip", jis kartais apkabindavo ir bučiuodama ją. Ji priešinoši, bet visgi nusi-leisdavo. Ir jis jau buvo bepradedęs manyti, kad moters instinktas galų gale patims viršų. Bet dabar jis suprato, kad tai būtų ne pergalė, bet pavergimas, ir nuo to laiko jis nustojo joje budintis moterį.

Taip jis vaikščiojo su ja, bandydamas permainingai jos pasauliožiūrą. Ji tik žva-jojančiai klausėsi, bet netikėjo jo žodžiams.

Kartą jinai pasakė:

— Aš kartais suprantu, kad visa, ką tu kalbi, — galima, bet aš manau tатаi tik todėl, kad aš myliu tave! Aš suprantu, bet netikiu, negaliu! Ir kuomet tu pasišalini, visos tavo idėjos pasišalina su tavimi.

Ta drama tęsėsi apie dvejetą metų ir štai mergina sugniužo, susirgo; jis nustojo interesuotis savo organizacijos reikalais, prasiškolino, bijojo besu-citi su savo draugais, o tik sėdėjo prie li-gonės lovos arba vaikščiojo apie jos namą.

Kalbėk man apie ateitį, apie mūsų gyvenimą, — prašydavo jinai.

O jis kalbėdavo apie dabartį, kerštingai skaitliuodamas viską, kas žuda mus, ir prieš ją jis kovos visą savo gyvenimą.

Jinai klausydavos, bet kuomet šlausmai lindavo į kankinimą ji paliesdavo jo ranką ir maldaudančiai žiūrėdavo į akis.

Aš — mirštu? — kartą paklausė ji, daug dienų prabėgus po to, kaip dak-laras užreikšė jam, kad ji turi greitąją džiova, ir kad jos padėjimas bevilingas.

Jis nieko neatsakė, o tik nuleido akis.

— Aš žinau, kad greit numirsiu, — tarė ji. — Duok man savo ranką.

Kada jis ištiesė ranką, jinai prispaudė ją prie karštų lūpų ir tarė:

— Dovanok man, aš kalta, aš klydau ir berėikalingai tave kankinau. Aš dabar matau, kuomet jau pervėlą, kad mano tikėjimas — tik baimė prieš tai, ko aš negalėjau suprasti, nežiurint į tavo pastangas išaiš-kinti. Tai buvo baimė, kurią aš iščiulpiu su motinos pienu. Pats mane savo arba ta-vo — protas, bet švelnia širdis... Aš su-pratau tave, bet širdis negalėjo sutikti su tuo...

Kelioms dienoms praslinkus po to, jinai mirė. O jis per tą laiką pradžio, paseno ant dviejų dešimčių metų.

Neseniai jis apsiėdė su vienintele tos mer-ginos drauge; dabar jiedu eina ant kapinių — kas šventadienį jiedu neša gėlių ant jos kapo.

Jis neliki į savo pergalę, jis mano, kad prieš mirtį jinai tyliai taip pasakė, kad nu-raminus ji. Jo žmona laikosi tos pačios nuomonės. Ir dabar jiedu dar labiau dir-ba ir varo platesnę propagandą, kad atker-sijus už mirtį mylimo žmogaus.

Minia banguoja, yč jurė; vaikai šukauja ir jokiši. Bet ne visiems, suprantama, linksma — daug širdžių kankina liudni-mas, daug protų kamuoja priešgynybės, bet — visi mes einame prie laisvės, prie laimingesnės ateities!

Ir juo labiau laikysimės vienybės — tuo greičiau pasieksime laisvę!

Vertė K. A.

Europos vailymas. Karunos ir kiti nereikalingi daiktai metama į šašlavyną.

Krikščionybės Mokslas

Prakalba, laikyta "Kardo" vakare,
gruodžio 21, 1918, Chicago, Ill.

Draugės ir Draugai:

Kunigai mums sakė, jog krikščionybės mokslas toks augštas, toks gilus, toks platus; žodžiu, krikščionybės mokslas yra be pradžių ir be pabaigos.

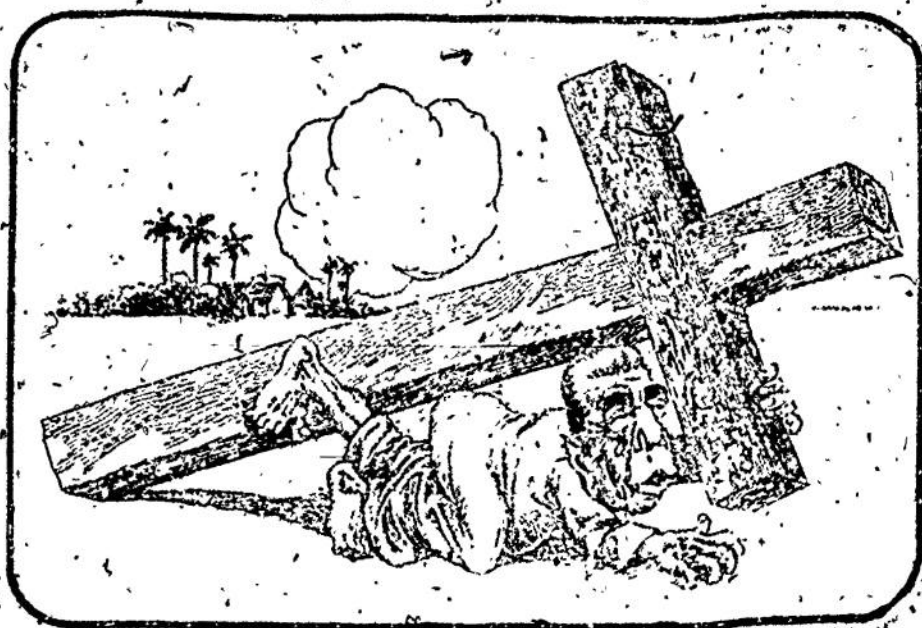
Pažvelgkime nors trumpai, ar ištikro taip yra. Mes lietuviai, buvome mokinami to neapsakomai didelio mokslo per penkis šimtus metų. Pasiėkėm labai didelį katalikų mokslą, kurio niekad neužmiršim, pakol busim gyvi. Nešmokino mus nė skaityti, nė rašyti, nė į laikrodį pažiūrėti; taigi šito "augšto" mokslo ir negalim užmiršti. Per metų eiles buvome mokinami, kad tikėtume įponus; jog jie yra ponaiš delto, kad dievas juos tokiais sutvėrė; jog kunigai yra įpėdiniai dievo ir baisiai mokyti, jog kunigams dievas davė po penkis gorčius proto, o tau, lietuvi, tik vieną arbatinį šaukštuką proto. Mus mokino, jog dievas buvo, yra ir bus valdonas krikščionių. Viską kunigai aiškino, bet niekas nesusprato.

Pirkome agnosėlius, kad apsisaugojus nuo ligų; sergantis žmogus negali šauktis daktaro — būtų griekas; mums liepė neiti pas daktarą, bet pas kunigą. Mums kunigai pardavinėjo stebuklingos panelės švenčiausios škaplierius, kad apsisaugojus nuo ligų ir raganų. Mes, kada kudikis gimė, užrišdavom duris škaplieriais, kad velnias neįeity į stubą; agnosėlius kunigai liepė užkasti į žemę, delto, kad atitolinus nuo mūsų javų ledus ir krušas; šalčius ir audras; delto, kad dievas duotų lietaus kada reikia ir giedrą, kada perdag šlapia, liepė škaplierius įdėti į javų aruodus, kad pelės neėstų javus — o vienok pelės nepaisydavo šventų škaplierių; — ėsdavo javus.

Mus lietuvius mokino, jog visi šventieji buvo daktarai: šventas Valentinas buvo gydytojas nuomario, vienok daugybė lietuvių mirdavo nuomariu; šventas Gervazas gydė reumatizmą, vienok daugybė lietuvių buvo reumatizmo sutraukti; šventas Sebastijonas buvo užadėtojas nuo gyvalės igilimo; šventas Apolenija nuo dantų skaudėjimo; ir kas tuos gydytojus surokuos.

Kuomet pažvelgian į krikščionybės "moksliskus" užrašus nuo penkiolikto iki pabaiagai aštuoniolikto šimtmečio, randam, jog senos moteris buvo raganos; ten randam, jogei audros, ledai, didelis vėjas, — tai buvo raganų darbas; jeigu lietaus nebūvo — raganos kaltos. Raganas, kaip Vokietijoje, Lietuvoje, Lenkijoje ir kitur, baudavo žiauriausias budais; raganos kojas sukryžiuodavo ir nykštes prikaldavo prie lentų, įmesdavo į upę ar ežerą, jeigu ji išplaukdavo, tai buvo ženklas, jog ragana. Jeigu moteris sulaukdavo šimto ir šešių metų, buvo apskelbta ragana, ir kunigai liepdavo sudeginti ją ant laužo gyvą; jeigu moteris prarydavo, nesukramčius didelį šmotą duonos, buvo ženklas, jog ji yra ragana — ir ją sudegindavo ant laužo; jeigu — na moteris sverdavo tiek, kiek plunksnių paduška, — buvo ragana ir sudegindavo ant laužo. Kunigai paskelbė, jog iš sudegintų dvidešimt keturių žydų gaus vieną unciją aukso. Šimtai žydų buvo sudeginti, bet aukso nesurasla.

Iš nemėtų žiaurių darbų kunigai darė gerą biznį. Daugiausia raganų atsirasdavo pas ukininkus, turinčius geras ukas ir prkilus-vertelgas. Kada pas ukininką rasdavo ragana, jo uką kunigai atimdavo, ty. paimdavo po bažnyčios globa; turtą atimdavo nuo raganos giminių. Žydus degindavo delto, kad gaus pinigu. Jeigu žydas

Karės kryžius.

užmokėdavo tam tikrą sumą pinigų, jo nedegindavo ir jis nebuvo laikomas už raganų.

Kubietai tik žmogus užduodavo kokią klausimą apie gamtos apsireiškimus, — kunigai tokį žmogų apšaukdavo raganium ir nedėdavo sudėginti. Kunigai užlaikydavo tam tikrus raganų jieskotojus, kurie „pažindavo“ kokia moteris ar mergina yra raganas, o koki — ne. Daugiausia atsirasdavo raganų jaunų ir gražių merginų tarpe. Jei-
gu rado daiktą merginą, kunigai nuogai iš-
rengdavo merginą ir jieskodavo pas jų vel-
nių...

Jei-
gu mes nuėinam dar toliau į istoriją, kaip tai nuo dešimto šimtmecio iki šių die-
nių, randam negirdėtus persekiojimus ir
kankinimus žmonių.

Francuzų hugenotų išskerdė per vieną
naktį, Baltramiejaus naktį, 100,000; jie bu-
vo mokėjęsi ir darbščiausi Francijos pi-
licčiai. Po tai baisiai skerdynė, daugiau
kaip milijonas hugenotų, apšėdo Francija —
ta buvo didžiausias nuostolis šaliai. Tanta
liko be darbščių žmonių; iš katalikų nes-
rado žmonių, kurie galėtų atsakantčiai vesti

ukes, šalies reikalus. Tik Francijos didė-
ji revoliucija paliosavo francuzus nuo ku-
nigijos jungo.

Štai kaip katalikai mokino žmones: po-
piečiau; Julino paliepinu nužudyta 200,000
žmonių; katalikai Francijos išskerdė 150-
900 žmonių! Tai krikščionybės mokslas,
jezuitų mukankino 900,000; Alvos kuni-
gaikštie per tris mėnesius išskerdė 136,000
netherlandų; inkvizicijos torturam nužudė
150,000 vien tik Ispanijoje; Irlandijoje airių
nužudė 150,000 delto, kad airiai sakė, jog
ne pakausis turi būti praskustas, bet prieša-
kinė dantis galvos; Ispanijoje murų išskerdė
1,500,000; žydų Europoje nužudė 1,100,000;
pietinėj Amerikoje ir Kuboje nužudė 1,500-
000 ispanų ir tt. Per du šimtu metų, Eu-
ropoje išskerdė, krikščionys 75,000,000 žmo-
nių. Iki dabartiniai kare, vien tik per
krikščionišką kardą išžudyta 2,000,000
000 žmonių! Tai krikščionybės mokslas,
tai mirties artimo!

Nor trumpai peržvalgoj, mes matėm ta-
lais katalikų „mokslą“; ta „prakihiau-
sė“ žmonijos „švietimą“.

Kas atėmė tą galę iš kunigijos, kuri per šimtus metų valdė žmonijos protą? Tą paliosaviną nuo kunigijos jungo suteikė šie laisvės karžygiai: Bruno, Koperninkas, Voltaire, Paine ir kiti.

Kada juodosios armijos galybė tapo sutrinta, tai kunigai, šiandien platiną savo "mokslo" kitokių būdu. Žinoma, jog krikščioniškose - katalikiškose šalyse mokyklų beveik nėra; jeigu yra tai po kunigijos kontrole; vietoj mokyklų, kunigija pristeigė bažnyčių, klostorių ir karčiamų. Šiandien darbo žmogus turi tris institucijas; dirbtuvė — kur dirba, liedamas kruviną prakaitą kraudamas turtus dėl kitų, o pats gauna užmokestį iš kurio vos tik gali išmaityti šeimyną ir save; bažnyčia — kur svaiginama, žmogaus protas burtais ir prietarais. karčiama — kur žmogus praleidžia visą savo turtingumą. Tos minėtos vietos yra naudingiausios dėl kunigijos, o žmogui — darbininkui pražutis.

Šioj dienoj krikščioniškam pasaulyj, milijonai moterų ir merginų yra uždarytos į paleistuvystės namus. Joms kunigai sako, jog socialistai — laisvamaniai platiną laisvąją meilę. Gerai. Ši vakarą Chicagoj tukstančiai moterų ir merginų pardavinėja savo kūną sotiems parazitams, idant uždirbti ant pragyvenimo; šimtai merginų šį vakarą nežino, ką pasirinkti — paleistuvystės namus ar ežerą! Kas jas verčia prie ko? Kapitalizmo sistema. Kas apgina kapitalizmo sistemą? Kunigija! Taigi priešinant prie logiško išvedimo: kad kapitalizmas priverčia merginas eiti į paleistuvystės namus; o kunigai yra didžiausi kapitalizmo remėjai; taigi kunigai prisideda prie paleistuvystės platinimo.

Pažvelgkime, kaip katalikų kunigija platiną savo "mokslo" Afrikoj. Aš jums nurodžiau pirmiaus, kiek kunigai nužudė žmo-

nių; dabar jie žudo žmones kitokių būdu. Pirmiau žudydavo milijonus žmonių ant smert; kapodavo galvas arba degindavo. Dabar kunigai nulekupoja galvų, bet protą nuodina.

Skaitlinės parodo kiek 1915 m., kunigai nusiuntė savo misijonieriams degtinės per portą Modeira į Afriką.

Nusiusdavo kas savaitę:

Paprastos degtinės	28,000	bačkų.
Geresnės degtinės	30,000	bačkų.
Seno Tomo	36,000	bačkų.
Arako	36,000	bačkas.
Švento Jono degt.	800,000	bačkų.
Ruginės degtinės	24,000	bačkas.
Metelių degtinės	15,000	bačkų.
Kaduginės degtinės	960,000	bačkų.

Viso per savaitę 1,929,000 bačkų.

Matote, kas per platinimas mokslo. Kur tik didžiausis fanatizmas, ten didžiausia paleistuvystė ir girtuoklystė.

Miestas Vienna, Austrijoj, yra sakoma, kad vienas iš katalikiškiausių miestų pasaulyj. Tame mieste iš 100 gimusių katalikų kūdikių, 51 kūdikis yra nelegališkas, t. y. nevedusių moterų. Kas platiną laisvąją meilę? Kunigija!

Kol tik jūs tikėsit kunigams, kol jūs balsuoti už kapitalistų, kunigų remiamus, kandidatus, tol darbininka nepagerins savo būvio.

Kada prašyks bažnyčios ir altoriai, o vietoj jų atsiras mokyklės — ir knygynai, tada išnyks kunigijos lepinamas kapitalizmas. Kaip greit darbininkų protas pradės veikti, taip greit grius kunigų ir kitų parazitų gauja!

T. J. Kučniskas.

Oh shame, oh sin, oh sorrow, and oh womanhood,
That you should do such things and keep your fame!
(Byron.)

Watson-Heston, Notary, Tenn.

Dyniskijos "karcisni". Jos uolhausin gina kunigt reikalus.

KALBINIKAI

(juokai ir ašaros),

Vieno veiksmo šaržas.

Asmens:

ONYTĖ. Jauna lietuvaitė.

ONYTĖS MOTUTĖ.

PEMPĖ IR KREGŽDĖ, patriotai lietuviai.

Onytės kambarėlis. Onytė ir jos motutė sėdėdamos šnekučiuojasi.

ONYTĖ. — Jau šimtą kartų aš motutę prašau nevariot senovės žodžių.

MOTUTĖ. — Bet gi jau tavo užsipuolimas. Lyg tie žodžiai kuo blogesni... kaip pasakai, taip turi būti ir gerai! Dabok tik, kad tavo suprastų. O šiaip, ką ten vėją gaudysi.

ONYTĖ. — Atmink, motut, kad man už tavę reikia akis žibinti. Aną dieną prie studento ilganėsio taip išsilarei, kad aš maniau sudegėsiu iš gėdos.

MOTUTĖ. (Numoja ranka). — Prieš Dievą nesugriešijau, taip kalbėdama.

ONYTĖ. — Motut, niekas dabar nesako griešnas ar nesimertelinas.

MOTUTĖ. — Bet tik mane suprantu, aš daugiau nieko nenorėjau. Kita atvertus, kuo gi tie žodžiai yra blogi?

ONYTĖ. — Jie nelietuviški.

MOTUTĖ. — Ir išmislija gi! Pragyvenau savo "vickų"...

ONYTĖ. — Ne "vickų", bet sakyk — "amžių"...

MOTUTĖ. — Na, tebuna "amžių"... ir nereikia žiūrėti, ar tau toks žodis ar kitoks. Šnekėdavom, suprazdavom viens kitą ir gerai bydavo. O dabar jūs, bejieškodami naujų žodžių, visai susikalbėti negalite. Atmeni, kai tu tris dienas galvą laužei, kad suprastai... Kokį žodį? — Kaž-kokį "intizą."

ONYTĖ. — Tokių žodžių, motute, nevarlot visai, nes matai, kad sunku ištauti. "Indifferentizmas" — tas žodis.

MOTUTĖ. — Matai, "antizmas." Nei į šį, nei į tą panašu. O ką jis reiškia, ar radai jau?

ONYTĖ. — Žinfoma, atradau?

MOTUTĖ. — Tai ką gi reiškia?

ONYTĖ. — Motutė vis tiek nesuprasi.

MOTUTĖ. — O, ir žodis! Tai kam gi jis reikalingas, jei suprasti jo negalima?

ONYTĖ. — Bet ir tas žodis yra svetimas. Mums gi pilnai turi užtekti savų, grynai lietuviškų žodžių, juk taip turtinga, taip graži mūsų kalba. Visi sako.

MOTUTĖ. — Tai, bet lingvinių prasimanymas. Jau manęs neperkalbėsi: kaip aš šnekėjau, taip ir šnekėsiu. Tu suk sau galvą, vejokie mačus. Aš sena, neberupi man tas.

ONYTĖ. — Čia ne mūsų vejojimas!

MOTUTĖ. — O kas gi?

ONYTĖ. — Mūsų visų pareiga mokėti savo kalbą kaip reikiant ir visur ir visados ją vartoti.

Buk tokią gerą, motut, vengk svetimų žodžių. Geriau tuokart nekalbėk, jei nemoki lietuviškai šisireikšti.

MOTUTĖ. — O jei aš noriu kalbėti?

ONYTĖ. — Galima gi pakęsti. Ypač prašau prie svečių laikyties.

MOTUTĖ. — Dėkui tau už lošką.

ONYTĖ. — Ne "loška!"

MOTUTĖ. — O kapi ai?

ONYTĖ. — Palauk tuoj pasakysiu.

MOTUTĖ. — Matai, tu pati nežinai, ko nuo manęs reikalaui.

ONYTĖ. — Tuoj, tuoj. Už mažonę, taip už mažonę.

MOTUTĖ. — Eik tu su vištomis į popėčkų gultų "netrancių" man "biednos" galvos.

ONYTĖ (atsistoja). — Nelaimė man su tavimi! Galima gi kitaip pasakyti.

MOTUTĖ.—Jei tu nori — sakyk, o man duok pakajų.

ONYTĖ.—Motut, ne "pakajų," bet sakyk "ramybę!"

MOTUTĖ.—Kas dedas, a? Kiaušinis vis tą moki— Mano ločna duklė...

ONYTĖ.—Ne "ločna," bet tikra—

MOTUTĖ (atsistoja prieš Onytę). — Dur-na, durna!...

ONYTĖ.—Kvaila, bent sakytum.

MOTUTĖ.—Gana jau! Geriau kaip uola tylėsiu, bet su tavimi tokių glupstvy nešne-kėsiu.

ONYTĖ. (iřagingai rankas laužydama). — Motut! Kam gi tos "glupstvos."

MOTUTĖ.—Ar nenustosi manęs tamtyti, kaip šunelis žarną. Gana jau, priklausiau tavo pamokslų ir "bezlipyčių."

ONYTĖ.—Motut!

MOTUTĖ.—Tylėk! Ar tu dar burblen-si?! Latakas po nosia, o ji mokytį imasi, įeina Pempė ir Kregždė.

PEMPĖ.—Labas vakaras!

KREGŽDĖ (pažiūrėjęs į umai nusiramini-sias Onytę ir jos motutę). — Ar tik ne bar-nę užtikome?

(Pempė ir Kregždė prieję pakrato ščimi-ninkių rankas taip, kad jos net truputį su-vaitoja).

MOTUTĖ (lįpsniai į svečius). — Nė, sve-telia, ne barnę. Mes su Onyte šiaip tik kal-bėjomė... Iš širdies, taip sakant... Prašau traukties prie stalo. Prašom.

(Iš lengvo kumstelėjusi Onytei nykščiu į pašonę).

Prašyk gi svečius lietuviškai, aš jau ne-bemoku.

ONYTĖ. (pasirangius nuo kumstelėji-mo). — prašau sėsties.

PEMPĖ ir KREGŽDĖ (senai jau sėdėjo, bet vis delto atsako). —

Dėkui Tamstelei, pastovėsime.

MOTUTĖ (visiems truputį patylėjęs). —

Prašom papasakot, kokios pas tamstas na-vynos girdis.

ONYTĖ. (peštele Motutę ir ištykėlio la-ria). — Atmink, motut, ko prašau.

MOTUTĖ.—Jau gal aš ką nors netaip pa-sakėu. Bet ponas Pempė su ponu Kregždė man dovanos. Sena aš, nėr ko nuo manęs reikalauti.

PEMPĖ (rimtai). — Taip. Grynai lietuviš-kai kalbėti yra labai sunku.

MOTUTĖ (atsidusęs). — Tokia jau gil nuo Pono Dievulio mums paskirta pakuta.

(Onytė vėl peštele už skverno motutę).

MOTUTĖ.—Ką gi?

ONYTĖ. (į ausį tyliai). — Aš jau prašiau...

PEMPĖ.—Pšeprašam...

KREGŽDĖ (pašožęs). — Pakliuvai, ponas Pempė! Mokėk, mokėk... (išsiima iš užan-čio dėžutę, ant kurios parašyta: "Aukos Tautos Namams").

PEMPĖ (paduoda Kregždei pinigą). — Tpfu, kad tave raistinis! Ir nepanračiau, kaip ištariau tą nielemą žodį. Nėkaip nuo jo negaliu aš atsikratyti.

MOTUTĖ.—Už ką gi Tamstą užmokejai?

PEMPĖ.—Na gi, mes su ponu Kregždė su-tarėm mokėti baudos už kiekvieną svetimą žodį, pavartotą lietuvių kalboje; o tuos pi-nigus paaukot Tautos Namams.

MOTUTĖ (palingavęs galvą). — Tai, ko dabar neišsimslija žmonės.

ONYTĖ.—Ir es prie Tamstų prisidėsiu. Ar galima?

KREGŽDĖ.—Kodėl ne? Prašom.

MOTUTĖ.—O manęs tu ar pasiklausiai? Lauk, kad aš duočiau tau vėjais mōtyti pi-nigus.

KREGŽDĖ.—Juk tie pinigai eis Tautos Namams.

MOTUTĖ.—Nereikia man jų. Man savų namų užtenka.

ONYTĖ.—Kad, motut, labai yra sunku vienai mokintis. Nei ko pasiklausti, nei su kuo pasitarti.

KREGŽDĖ.—Taip, sunku rasti žmogų, su kuriuo būtų galima pasitarti apie lietuvių kalbą, nes mokančius kalbėti lietuviškai ga-

lima ant pirštų suskaičiuoti, o rašyti, dar niekas nemoka. Mėgina po truputį, rašo, bet dar nebuvo!

MOTUTĖ.—Tai bent pusias daktas.

ONYTĖ.—Motut.

MOTUTĖ.—Ko gi tau reikia? Gal manęs užmiršti bijai, kad vis šauki?

ONYTĖ.—Rodos, man taip prašant, galima jau paklaustyti.

MOTUTĖ (piktai).—O ką, aš atpuskus apturėsiu ar ką, kad nors lietuviškiausiai kalbėsiu?

Man nuo to nei šilta, nei šalta.

ONYTĖ.—Mama ir vėl! Kam gi tie atpuskai?

MOTUTĖ (piktai į Onytę).—Gana tau (maloniai į svečius). Kad žinotumėtė Tamstelės, kas per brangumas dabar. Aną dieną nuėjau nusipirkti sierių... (Onytė peštele motutę).

MOTUTĖ (į Onytę).—Ir vėl jau nebetaviškai? (mostele ranka ir vėl atsigrįžta į svečius).—Taigi, kad matytumėtė Tamstelės, už kuntą-svėrą... Tpfu, kad tau!... Bet laikydama net supklupau. Mat, norėjau pasakyti nuilo kuntą. (Onytė atsidusęs atsidėda ir nukleidžia žemyn rankas).

MOTUTĖ (piktai pažiūrėjęs į Onytę).—Taigi, kad Tamsta matytumėtė, teisiai pristupo nėra!

ONYTĖ (ištariant žodį "pristupo"—net suvaidinodamas).—Bet gi jau mama!...

MOTUTĖ.—Kaip pasirodo, aš nebemoku su tavimi kalbėti. Tu nebeduodi man viešo žodžio pasakyti, nesusistabdžius manęs ir nesusiraukus, kaip dėvynios pėnųėios! Tai gi žinokies šau! Kalbėk lietuviškai ar kaip nori, ir aš nebesimaišysiu. Tai laikai atėjo, kad tėvai su vaikais nebegali susikalbėti! Visą viekelį kalbėjau, viską mokėjau, tik žiloje senystelėje nebemoku (išėina prie kaimo užsidengęs veidu).

ONYTĖ (paskui motutę sekdamas).—Mama, palauk. Aš, nenorėjau tavęs užgauti

(motutei duris uždarius, grįžta prie svečių).

PEMPĖ (palingavęs galvą).—Sunku gyventi, nemokant kaip reikia tie vienos pasaulio kalbos.

ONYTĖ (karštai).—Reikia mokyties!

KREGŽDĖ (taip pat karštai, mojuodamas rankomis).—Pas mus gi niekas ir mokyties nenori. Pažiūrėkit į mūsų inteligentų laisvus pasiklausykite jų kalbos! Baisų darosi: kūnas šiušta, dantys net pradeda barskėti. Ir ant plikio galvos gali plaukai pasišiaušti, reginti tokius dalykus! o mes dar drįstame reikalauti, kad kitataučiai skaitytų su mūsų kalba, kad pripažintų ją esant gyva!!!

ONYTĖ.—Gėda, didžiausia gėda!

PEMPĖ (trenkia kumščiu į stalą).—Kad daugiau to nebūtų!

KREGŽDĖ.—Tik džiaugties reikėtų matant, kaip platinasi mūsų kalba. Užėinu vakar pas lenką ir kad matytumėtė...

PEMPĖ.—Kaip, kaip Tamsta sakai? Prašau atkartoti.

KREGŽDĖ.—Užėjau pas lenką... Kas iš to?

PEMPĖ.—Pas lenką, taip?

KREGŽDĖ.—Žinoma, taip.

PEMPĖ.—Reikia sakyti ne pas lenką, bet į lenką.

KREGŽDĖ.—Kaip, kaip?

PEMPĖ.—Į lenką!

KREGŽDĖ.—Tu iš galvos išsikraustei, ar koks galas?!

PEMPĖ.—Jei taip kalbi, tai Tamsta greičiau tą padarei.

KREGŽDĖ.—Kame gi tu girdėjai, kad taip, kas nors sakytų. Duokim, lenkai sako...

PEMPĖ.—Tamsta daugiau nieko nežinau, kaip tik lenkai sako, lenkai rašo. Tik pas galvis...

KREGŽDĖ.—Ką tu pasakei?!

PEMPĖ.—Ką sakiau, ir ir pasakiau.

KREGŽDĖ.—Ne, aš to nepaliksiu taip, nedovanosiu! Kad kiekvičas, atsiprašant, balto stalo, duonos, druskos ponų, ponių, ponaičių ir panyčių — kiaulesnukis! mane, Kregždę, šmeižtų?! Aš neleisiu!!!...

PEMPĖ.—Tik kolioties tu moki, daugiau nieko.

ONYTĖ.—Atsiprašu.

KREGŽDĖ.—Aš nedovanosiu.

KREGŽDĖ (į Onytę).—Ar Tamsta girdėjai, kaip jis mane koliojo?

PEMPĖ.—Tai Tamsta mane koliojai, o ne aš.

KREGŽDĖ.—Aš tave į teismą paduosiu.

ONYTĖ.—Palaukit, palaukit! Juk Tamsos nė vienas nežino, kad tikrai taip yra, kaip tvirtinate.

PEMPĖ (numoja ranka).—Tai, kas ten žinos.

KREGŽDĖ.—Ne, mano teisybė. Jo neklauskite, jis visados niekus plepa, kad tik perginčyti.

PEMPĖ.—Tai tu taip darai!

ONYTĖ.—Ar žinot ką? Užklauskime žmogų, kuris tą šalį gerai išmano.

PEMPĖ (sudaržęs į kaktą dėlu).—Ko mes galime paklausti?

KREGŽDĖ.—Tik, žinoma, ne tokį bži, kaip tu.

PEMPĖ.—Duok man ramybę!

ONYTĖ.—Kokios nors redakcijos užklauskim.

KREGŽDĖ.—Tik ne redakcijos! Gal jus nematot, kaip jie rašo.

PEMPĖ (pašoksta).—Žinot, aš suradau! Taip, suradau!

ONYTĖ.—Na, na?

PEMPĖ.—Aš pažįstu studentą, kuris esąs matęs gerb. Jablonskį. Sakė: "kalbėti nors neprisiėjo, bet į žilą barzdą ikvaliai prisiziūrėjau." Aš manau, jis gali žinoti. Matyti, Jablonskis, tai ne mažiau reiškia, kaip perskaityti gramatiką.

ONYTĖ.—O jei mes... (staiga nutyla).

KREGŽDĖ.—Ką Tamsta norėjai pasakyti?

ONYTĖ.—Aš nebežinau ar sakyti.

KREGŽDĖ.—Sakykit, sakykit!

ONYTĖ.—O jei mes pačiam Jablonskiui parasytumėm.

PEMPĖ.—Gal Tamsta nežinai, kas jis yra. Juk jis — Jablonskis, ne kas kitas.

KREGŽDĖ.—Per daug jau giri. Jis toks pat žmogus, kaip ir mes.

ONYTĖ.—Tai ką gi daryti?

PEMPĖ.—Atmink Tamsta, kad mes turime tik vieną Jablonskį. Vienų vieną! Ir trukdyti jo mes negalime.

ONYTĖ.—Bet kito išėjimo nėra!

KREGŽDĖ.—Tai ką, rašom pas Jablonskį?

PEMPĖ.—Jei rašom, tai rašykime ne pas Jablonskį, bet į Jablonskį.

KREGŽDĖ.—Pas!

PEMPĖ.—Į!

KREGŽDĖ.—Aš rašiau — pas!

PEMPĖ.—O aš — į!

ONYTĖ.—Ar žinot ką? Aš parašysiu už abu. Nei "į," nei "pas," bet parašysiu laišką gerb. Jablonskiui (sėdasi rašyti). Kaip gi pradėti?

KREGŽDĖ.—Kaip gi pradėti, — reikia paprastai rašyti.

ONYTĖ (rašydama).—Gerbiau-mas Tamsta...

PEMPĖ. (vaikščioja po kambarį).—Gerai dar, kad parašėtė "Gerbiu-mas" (sustojęs). Galėjote dar prasciau. Reiškia pūmęs žmogų už krutinės, sutuskinai gerokai, kumštį ponsėn pakišei ir paprastai klaust. Rašykite, rašykite.

ONYTĖ.—Tai kaip gi rašyti? Patarkite, ar patys rašykite.

KREGŽDĖ.—Tai nežiurėk jo, Tamsta rašyk.

ONYTĖ.—Jau parašiau.

KREGŽDĖ.—Šauktuką pastatėte?

ONYTĖ.—Taip.

PEMPĖ.—Rūkėjo nors šauktuko nestatyti.

ONYTĖ.—Kodėl gi?

PEMPĖ (sustojęs prie stalo). — Jei būtų nepastatę šauktuko, tai šis, per daug šaltas ir šiurkštus, krypsnys daug gražiau išrodytų. Mat, galima pamaišyti, kad tuose žodžiuose — Gerbiamas Tamsta — jus išhejote visus savo jausmus, kad nebegalėjote pastatyti tokio nedidoko ženklelio.

ONYTĖ.—Kas bus, aš jau pastačiau šauktuką?

KREGŽDĖ.—Tai rašykil toliau, nežiurėkil jo.

ONYTĖ.—Biljausi, kad klaidų nepadaryčiau. Ar bus gerai taip: "Turiu garbę prašyti."

PEMPĖ.—"Prašyti"—parašėte ilgąją "y".

ONYTĖ.—Paprastą.

KREGŽDĖ.—Na, tai tebūna ir taip.

PEMPĖ.—Prašyti (slebėdamasis pažiūri į Kregždę). — Pra-šy-ti. Juk aiškiausiai girdėti ilgoji.

KREGDĖ. (į Onytę). — O Tamsta pamėgink. Parašyti tą "i" taip, kad ji būtų panaši ir į ilgąją ir į paprastąją. Aš visados taip rašau, jei tikrai nežinau, kaip rašyti. Reikia — kas kaip nori, togi ir skaito.

Onytė rašo prisilenkus prie stalo. Pempė vaikščioja po kambarį, užpakalyje sunėręs rankas. Kregždė pasirėmęs ant stalo žiūri į rašlą.

ONYTĖ.—Na, štai, žiūrėkil.

Pempė ir Kregždė skaito ištykėlio.

KREGŽDĖ.—Persižegnok, Tamsta, užklijuok ir bus galima siųsti.

PEMPĖ.—Klaidų baisybė! Reikia ištaisyti.

KREGŽDĖ.—Ne, taisyti nereikia. Bet tai sydamas dar daugiau klaidų pridirbsi.

PEMPĖ.—Gėda taip siųsti!

KREGŽDĖ.—Visi taip rašo, visi tokius laiškus siūnčia ir niekas gėdos nejaučia. O jei nori — tu geriau parašyk.

PEMPĖ.—Kam, gi jau būtinai man, gali ir tu.

ONYTĖ.—Jei geriau nemoki, Tamsta, tai ir mano rašto nepeik.

KREGDĖ.—Vis tiek mano bus teisybė.

PEMPĖ.—Apie tai nė nesvajok.

KREGDĖ.—Pamatysi, mano bus viršus.

ONYTĖ (liežaviu užklijuodama laišką). — O jei nė vieno nebus teisybė?

PEMPĖ.—Tik vienas Ponas Dievas ir Gerb. Jablonskis apie tai gali spręsti!

Juozas Petrėnas.

"Should old acquaintance be forgot?"

Du apsvaigėliai. Vienas svaigina savo protą karčiamoj, kitas — bažnyčioj.

MARGUMYNAI

LAISVAMANIŲ PIKNIKAS.

Nedėlioį, 7 d. rugs. Ėrnausko daržė buvo Laisvamanių Federacijos piknikas. Žmonių atsilankė apie 600. Buvo programos. Kalbėta ir dainuota.

Adv. Jurgelionis, maž-daug šiaip kalbėjo:

"Gerbiamieji-draugai ir draugės: — Ma-lonu man matyti laisvamanių parengime tokį skaitlingą draugų būrelį. Lietuvių tar-pe dabar geistina yra laisvamanybė. Ku-nigai, kurie buvo vadovai dvasiškai ir poli-tiškai, jie Lietuvoje stengsis, kad atsistoti prie-mokyklų ir kitų valdžios vietų.

"Lietuva ir Lenkija buvo ir pasiliko ka-talikiškos šalys. Kitur katalikybė puolė jau 400 metų atgal. Katalikybė puolė tuo-met, kuomet katalikų galva, popiežius, nu-stojo savo galybės. Katalikų puolimas pra-sidėjo, kuomet tapo atrasta Amerika.

"Popiežius Aleksandras VI buvo didžiau-sias pasaulio palaidunas žmogus.

"Kuomet prasidėjo Francijos revoliucija, popiežius iš ten tapo išvyti. Francijos re-voliucija pravedė laisvą mintį. Katalikų ti-kėjimui buvo užduotas politiškas smugis.

"Katalikai nemylėjo savo popiežių Ryme. Katalikai kėlė buntą, priešinosi popiežių ti-ranystei. Kuomet vienas popiežius mirė, Rymiečiai ėjo paskui jo grabą spjaudydami ir mitydami pagaliais ir akmenimis.

"Šitame laike lapo užduotas, paskutinis smugis popiežijai. Francija paliko liuosa šalis.

"Neseniai dar prieš karą, 15 metų atgal, vienas Lietuvos katalikų kunigas vežinėjo-si po Franciją iširti kaip katalikybė ten sto-vi. Paskiau aprašydamas apie tą savo ke-lionę, nurodė, kad Francijoje nebeliko kuni-

gu nei katalikų tikėjimo. Nedėdieni-dis, vietoj 1000 žmonių, atėjo pora moterėlių bažnyčion; o kalvs, laike mišių, netoli nuo bažnyčios, pasistatęs priekalą, kad kalba, tai kala... Tuo pačiu keliu nuėjo ir kitos katali-kiškos šalys.

"Lietuva, Lenkija ir Ispanija dar ir da-bar tebėra katalikiškos šalys. Galicija, tai katalikiškiausia šalis. Kuomet Francijoje uždarė klostorius, tai visi kunigai iš ten bėgo Galicijon. 600 metų atgal-ten buvo komunistiškos įstaigos, — gal tokios, ko-kios dabar daromos. Galicijoje kunigai da-rė vyną, "benediktiną" vadinamą. Kiek-vienas klostorius turi laukus ir klostorių javai labai puikus. Ir visi javai suvartoja mi vyno — degtinės darymui. Katalikiš-kiausia šalis, o žmonių tankumas ir bėdi-numas didžiausias ir jie visai beprotiškai supranta religiją.

"Galicijoje budamas, aš tēmijau katalikų apcigas. Ten daug yra, taip vadinamų kal-varijų; kalneliai, kuo augštesnis, tuo geriau. Žmonės suvažiuoja iš visų kraštų garbinti kalvarijas. Kitas žmogelis užsideda ak-mėnį ar rasta ant pečių ir neša į kalną, pa-mėgdžiodamas Kristų. Mačiau, moteris puola ant kelių arba kryžių purvynan. Tie žmonės pasidarė nepanašūs į žmonės. Ant rytojaus vėl atėjo purvinis. Paskiau pa-aiškino man vienas, kad tie žmonės, aps-kretę purvais, važiuoja namo. O parvažia-vę namo, ištrina tuos purvus iš rūbų, sutru-pina smulkiai ir sėja ant laukų, kad javai geriau augtų.

"Tas pats gali atsitikti ir Lietuvoj. Da-bar, kuomet kunigai nori užkrauti savo jungą ant Lietuvos, laisvamaniai privalo smarkiau pasidaruoti. Laisvamanių Su-

sivienijimas, kaip matoma, ir pradėjo smarkiau veikti. Prisidėkit prie jo, kad padėjus Lietuvos žmonėms; kad Lietuva taptų laisva visais atžvilgiais”...

T. Kučinskas, maž-daug taip kalbėjo:

“Tikėjimo išpažintojai kas gentkartė garbino skirtingus dievus. Todėl, kad medžiaga, iš kurios dievus daro, molis arba medis, pigus; pasidaro sau dievus kokie tik jiems patinka.

“Egypte seniau dievas buvo keturiomis kojomis ir dideliais nasrais. Ir kas drįso pasakyti, kad toks dievas negeras, tą vadino bedieviu.

“Vieną gražią dieną kunigai apreiškė, kad dievas yra toks, kaip žmogus. Ir pradėjo tokį lipyti iš molio ir daryti iš medžio. Nėgana dar to, paskiau kunigai pradėjo pasakoti, kad dievas esąs kur ten augštai, už debesų ir žvaigždžių. Ir tamsios minios įtikėjo. Kas drįso tam pasipriešinti, tą vadino bedieviu. Jeigu kas ką geresnio norėjo padaryti, tą irgi vadino bedieviu.

“Mes dabar turim telefonus, telegrafus, geležinkelius, automobilius, orlaivius ir daug įvairių civilizacijai reikalingų dalykų. O kas tą viską padarė, dievas ar velnias?

“Mes turim pasidėkavoti tiems žmonėms, kurie pirmutinai pradėjo laisvai protauti ir, laisvai protaudami, siekė, kad padaryti ką nors geresnio pasauliui.

“Sunkausas dalykas, — tai pačiam žmogui protauti.

“Nei socializmas, nei laisvamanybė negalės įvykti, kol mes busime prietaruose.

“Iš visų pusių mes turime dangų ir mes tą dangų įsteigsim, kuomet neliks nei vienos bažnyčios, nei vieno kunigo ir nei vienos davalikos. Jie yra ramsčiai belaisvės. Jei lietuviai, kaip atvažiavo Amerikon, būtų susipratę ir pristatę tiek mokyklų, kiek jie dabar turi bažnyčių, mes jau būtumėm daug augščiau pakilę civilizacijoje.

“Kardas ir kryžius yra išperėti iš vieno šėtoniško kiaušinio i rmes turime kariauti

prieš juos.

“Kuomet nudėjo buvusi Rusijos būdelė — carą, tai mūsų katalikiškas “Draugas” tam pasipriešino ir užstojo tą būdelę. Bet štai jums pavyzdys kokiais darbais užsiimdavo caras. Kuomet aš buvau Kaune 1904 m., vieną sykį, žiuriu, ateina daug kariuomenės ir minios žmonių. Pamačiau, kad kariuomenė veda 9 m. amžiaus mergaitę ir dar mažesnį vaikuką, sušaudymui. O jų motina alpsta, puola prie savo vaikučių, kal atsisveikinti. Bet jos kareiviai neprileidžia prie jų. Minių-minios žmonių eina paskui — verkia ir vaitoja. Nuvedė į laukus, priišo vaikučius prie stulpų ir užrišo jiems akis. Kuomet leido motinai eiti atsisveikinti su jais. Bet motinai, iš to didelio gailesčio plyšo širdis, ir ji mirė pirm negut neatsisveikrus su savo mylimais vaikučiais. Pasigirdo komanda “ply”! ir maži vaikučiai mirė. O bažnyčia ir “Draugas” liepė melstis ir garbinli carą.

“Lai prasmenga visos bažnyčios su savo visais tikėjimais”... A. Ž-tas.

Biblijos Palyginimai

Dievas yra labai piktas ir kerštingas.

Taipo Pono Dievo papykimas didei pasirodė ant Izraelio ir davė juos pusčioje šen ir ten trauktis keturisdešimtis metų, ikikol galą gavo visa ta žmonių eilė, kuri buvo pikta dariusi po Pono Dievo akių. (14 Maiž., xxxii, 13).

Ir tarė (Dievas) Maižėsiui: imk visus viresniusius žmonių ir pakark Ponui Dievui į saulę, kad sunkus papykimas Pono Dievo nuo Izraelio būtų nukreiptas. (4 Maiž., xxv, 4).

Nės jus mano papykio ugnį uždegėte, amžinai degsiančią. (Jēr., xvii, 4).

Ir Dievas kas dieną gurmžias (yra piktas). (Ps., vii, 12).

Ponas Dievas jam priešais ėjo ir norėjo jį žavinti. (2 Maiž., iv, 24).

Lietuvių Laisvamanių Federacijos Reikalai

13 kuopa Brighton, Mass.

P. Ivanauskas, A. Kučkienė, J. Kučka, K. Mokinė, I. Pildis, M. Brokienė, J. Motuzas, A. Laškauskas, W. Lažauskas, F. Mazrimas, J. Mitonis, B. Grušas, B. Ginčauskas, V. Rimkus, A. Ratas, S. Zalodokas, A. Zalodokienė, A. Brokas, W. Lukovičius.

14 kuopa West Frankfort, Ill.

J. Bukevičius, M. Vaičiūnas, V. Perlis, K. Norūnas, A. Ainašavičius, J. Zioba, M. Lotoča, A. Vlišauskas, K. M. Gadlauskas, B. Novickas, A. Jnčius, J. Mališauskas, V. Gereltauskas, L. Urbonas, J. Gurekis, F. Saučiulis, J. Vaičiūlonis, A. Vaičiukonis, J. Norkus, M. Baltrush, P. J. Davis, M. Čepauskas, F. Gruzdis, Zig. Pocius.

15 kuopa Weyville, Ill.

K. Kačiūsis, P. Mostikienė, T. Kergė, M. Nauvikienė, P. Lengvinienė, M. Budikinė, J. Meglinas, J. Barauskas, K. Gendvilienė, K. Norvilas, J. Savickas, T. Motis, S. Uždrevaitis.

16 kuopa Johnston City, Ill.

L. Stukas, A. Dapkunas, A. Kavaliauskas, W. Kutka, A. Bajoras, St. Jokubauskas, A. Kūčiškas.

J. Gelgudas, Jul. Anzulaitis, K. Mickevičius, J. Šunskis, J. Jokubauskas, A. Sinkevičius, P. Vaitkus.

17 kuopa Collinsville, Ill.

A. Dziedolek, J. Vaina, J. Detchman, M. Petras, St. Stankus, W. Katilius, K. Čaldoris, A. Guduliauskas, St. Žalnieraitis, S. Kaskonis.

18 kuopa West Pullman, Ill.

J. Philipas, W. Philipas, J. Gendvilas, St. Zėrumskis, St. Mažeika, J. J. Bimba, Mrs. J. Enzberg, J. Vidolis.

19 kuopa Terre Haute, Ind.

St. Usaitis, J. Dausauskas, K. Rivaitis, J. Šarkauskis, J. Zinkus, Miss Ellna Ziglis, K. Spudis, J. Gudaitis, J. Kioris, F. Valička, Miss A. Sakalauskas, J. Poška, J. Valička, V. Urbonas.

20 kuopa Springfield, Ill.

A. Šimkus, M. Oželiutė, J. Keveža, J. Jaudeginė, A. Balnaitė, M. Čekanauskienė, J. Rukas, B. Gailevičius, P. Ruktis, V. Baranauskienė, J. Keveža, J. Petkevičius, J. Kuklevičius, J. Spaudailas, J. Kužas, G. Milevckas, J. Žvingilas.

(Toliau bus).

J u o k a i

Užburtas ratas.

Vienas nedaaugėlis skundėsi.

— Menševikai del manęs perdaug maži, bolševikai perdaug dideli.

— Organizuokit partiją viduriečių! — patėmijo jam.

— Tai puiki ideja! — linksmi sutriko jis ir pradėjo dirbti programą naujai partijai.

Išsikamavęs visą dieną ant šio darbo, jis metė ji, skusdamasis savo draugais:

— Aš nukirpau nuo programo bolševikų, pasidarė menševikiška. Pridėjau nukirptą programą prie menševikų, pasidarė bolševikiška.

Džiaugsmas.

Tu tą dvarponė pasakė:

— Žinoma, kada nuo mūsų atims žemę, mums bus blogiau, bet pas mane bus vienas džiaugsmas. Dabar iš manęs juokiasi mano kaiminka, kad mano visai mažas dvaras, o jos net visa gubernija. Abi liksim bežemėmis, tada busim lygios.

Įpratimas.

Kas pas jus do noras braižyti sienas?

— Tai pripratimas: aš buvęs cenzorius.

Olesius.

INKVIZICIJA

AR ATPIRKIMAS
ŽMONIŲ nuo ŠETONO
Labai žingeidi, su daug

paveikslų knyga
Apsimoka perskaityti
kiekvienam

Kaina tik \$1.25.

1443 North Paulina Street,
CHICAGO, ILL.

Mulkių Apaštalas

Dilgio

Labai juokingas scenos
veikalėlis. Jo autorius,
išvedęs scenon Račkulį,
begailestingai pašiepia
nesubrendusius klerika-
lų agitatorius, besigi-
riancius savo "augštu
mokslu", kurie vienok
mokslo nei pauostyti nē-
ra gavę.

Kaina 15 centų.

1443 N. PAULINA STREE
CHICAGO, ILL.

Kam Kenteti

Kpomet Taip Lengva Ju-
ms Išsigelbėti Nuo To?

Bet tam reikalinga kreipties i
tokį daktarą, kuris studijavo tam
tikras ligas ir pasidarė tų ligų
gydyme specialistu.

Aš bėgiu 26 metų studijavau
vieną medicinos šaką, esu paten-
kintas pasisekimais, ir kviečiu
jus išklaudyti mano nuomonės,
jeigu jums skauda

Akis, ausis, nosis, gerkle ir
plaučiai.

Jeigu akis jums suteikia nes-
magumą arba regėjimas yra sil-
pnas, tuoj ateikite pas mane.

Su pagelba moksliskos mēto-
dos gydu kurtunį,

Gydu nosies ir gerkles katarą,
plaučių ligas ir astmą. Gydymo
rezultatai pasekmingi.

Atminkite, kad džiova galima
išgydyti, jeigu laiku apsižiuria-
ma. Užleidimas ligos visuomet
yra pavojingas.

Aš pataisau kreivas akis vienu
gydymu. Jeigu jums reikalinga
akinių, jūsų akis išegzaminuos
daktaras, kuris specialiai studi-
javo akių ligas.

Aš atsakančiai pritaikau aki-
nius.

X—spindulių pagelba egzami-
navimas.

W. M. LAWHON, M. D.

35 S. Dearborn St., (kampas Monroe St.)

Imkite elevatorių iki tre-čių lubų.

Nuo 9—8. Sventadieniais 10—1.

LIBERTY BONDS CASH

Mes perkame Liberty Bonds
už pilną "Cash" vertę.
Atneškite arba atsiųskite i
Atdara kasdien nuo 9—6
Utarninkais, Ketvergais ir
Subatomis 9—9.

J. G. SACKHEIM & CO.
1335 MILWAUKEE AVE.
taip Paulina ir Wood Sts.

Kas Norite

Atsižinoti apie moterų higieną ir jų ligas,
skaitykite

Knyga dydžio 51-2x8 colius

Tai yra naudingiausia knyga moterims ir
kiekviena privalo ją turėti. Su paveikslais.
Prisiųsk 25c. krasos ženkliais, o tuojaus
aplaikysite tą įdomią ir naudingą knygą.

Adresuokite:

"KARDAS"

1443 North Paulina Str.,

Chicago, Ill.